

NIE-KINSKI-ÁNO-KINSKI-NIE

Dňa 10. 9. 2014 sa v bratislavskej galérii KROKUS uskutočnilo otvorenie výstavy výtvarníka Františka Demetra (1975) s názvom NIE ÁNO NIE. Vizuálne spodobnenie pozvánky na danú výstavu doslova ukrýva identitu (tvár) výtvarníka, a to prostredníctvom čiernobielej fotomontáže tváre nemeckého herca Klausa Kinského. Takáto špecifická forma "seba-prezentácie iného" evokuje otázku: "Prečo má práve Kinski (re)prezentovať autorovu anonymitu?"

"Podnet k použitiu (výrezu tváre) K. Kinského do pozvánky bol viac-menej impulzívny. Keď sme s kurátorkou výstavy Gabrielou Kisovou uvažovali nad podobou pozvánky do Krokusu - ktorá by mala zachytávať aj moju osobu (v ateliéri) – prišiel som s návrhom zriecť sa v tomto prípade svojej identity, v prospech, podľa môjho názoru, výnimočného herca a umelca v jednej osobe, Klausa Kinského. A prečo práve Kinski? Mimo roviny istých osobných sympatií k tomuto excentrickému hercovi, sa mi zvlášť vybavili silné dojmy z live záznamu jeho performance *Jesus Christus Erlöser* v Berlínskej Deutschlandhalle z roku 1971. Na dochovaný audiovizuálny záznam (réžia: Peter Geyer, 2008) ma pred rokmi upozornil môj brat. Musím povedať, bol to pre mňa zážitok. A to, čo do obsahu, tak aj formy "nervového zlyhania" Kinského-Krista - odpovede na nečakanú kritiku a odmietavú reakciu zo strany divákov."

Hľadá sa: Ježiš Kristus

Obvinený: zo zväzovania, anarchistických sklonov, konšpirácii proti autorite štátu

Osobité črty: jazvy na rukách a nohách

Predpokladaná profesia: robotník

Národnosť: neznáma

Pseudonymá: Syn Človeka, Hlásateľ Pokoja, Svetlo Sveta, Spasiteľ.

"Nie sú mi známe motívy, ktoré viedli Kinského k úmyslu kontextuálne pretransformovať novozákonné učenie Krista do podoby ostrej obžaloby súdobej západoeurópskej spoločnosti z prelomov 60. a 70. rokov. Pokiaľ viem, Kinski nebol veriacim. Jeho zaujatie postavou (a učením) novozákonného Krista nemožno chápať v zmysle istého kresťanského (teologického) korektného predobrazu; Kinského Kristus nie je členom žiadnej cirkvi, ani národa, či strany."

Hľadá sa ten, ktorý nepatrí do tejto spoločnosti. Ani k žiadnej politickej strane. Ani k žiadnej kresťanskej strane. K žiadnej cirkvi... Nie je ani protestant, ani katolík, ani černocho, ani žid, ani komunista.

Kinského Kristus je šíriteľom utopických ideálov; je typus nezmieriteľného spoločenského (morálneho, politického, náboženského, kultúrneho) kritika, anarchistu a revolucionára. Dá sa povedať, že je do značnej miery blízky portrétu Krista-sociálneho buriča z Pasoliniho *Evanjelia podľa Matúša* (1964).

Je obklopený bezbožnosťami, ľuďmi bez vlasti, cigánmi, prostitútkami, sirotami, kriminálnikmi, revolucionármi, asociálmi, nezamestnanými, bezdomovcami, trestancami, väzňami, prenasledovanými, zneužívanými, rozhnevanými, dezertérmi, zúfalcami, kričiacimi matkami z Vietnamu, hippies, vandrákmi, feťákmi, vydedencami, odsúdenými na smrť.

Kinski vykresľuje svojho Ježiša Krista ako „dobrodruha, najľobodnejšieho, najmodernejšieho zo všetkých ľudí, ktorý sa radšej nechá masakrovať ako zažívať zhnúť s ostatnými. Vravím o mužovi, ktorý je takým, akým by sme my všetci chceli byť. Ty a ja.“ Vo svojom texte necháva prehovoriť postavu Krista v prvej osobe; jazykom novozákonných podobenstiev chce tlmočiť svoj vášnivý, kritický apel na súdobé pomery v spoločnosti. Práve v dôsledku tejto (snáď nechcenej či nezamyšľanej) sebaidentifikácie s Kristom však nakoniec trpkó zlyháva. Stáva sa terčom odsúdenia a zhanobenia vlastnej osoby (i postavy Krista) zo strany divákov, ktorí odmietajú akceptovať Kinského- Krista miešajúceho v sebe aspekty *ikonického* a *ironického* Spasiteľa.

[Kinski-Kristus]: Nie som vaša Superstar, ktorá pre vás musí hrať svoju rolu na kríži a ktorú udriete do tváre, keď vybočí z role!

“Podľa môjho názoru bola v Kinskeho prezentovaní Krista podstatná tá “čistá forma človeka”, ktorý nie je manipulovateľný vonkajšími vecami. Kinského novozákonná deklamácia *Ježiš Kristus Spasiteľ* však nie je špecifická iba svojím obsahom, ale aj formou; text sa v jeho podaní stáva súčasne akciou. Kinski svojou performance vstúpil do čohosi, čo bolo v tých časoch bežné. Bola to doba fluxusu a happeningov. Vybral si a svojsky modifikoval biblickú tematiku, s ktorou verejne vystúpiť bolo prinajmenšom odvážne, zvlášť v spojitosti s jeho osobnosťou. Iba pár minút po tom, čo začal deklamovať svoj text, naň začali ľudia pokrikovať a neprestajne prerušovať jeho reč. “Na čo sa to tu hrá?! Kinski a Kristus?! Čo nám chce týmto vlastne povedať?! Veď je to celé smiešne!” Publikum tvorené zväčša generáciou nemeckých hippies – *kvetinové* potomstvo fašistických rodičov – konfrontuje novozákonné *pravdy* Kinského-Krista s vlastnou *pravdou* o Kinskom.

[Kinski-Kristus]: Nevraavel som vám, že ten, kto nie je zbabelý a žije podľa pravdy, ktorú hlásam, ten aj keď zomrie, bude naďalej žiť.

[anonymný hlas z publika]: Mať tvoje peniaze, tiež by som mal odvahu!

Na danom video zázname môžeme vidieť, ako sa kamera postupne stále viac a viac venuje narastajúcemu rozruchu, sníma rozhorčených divákov, akusticky zvýrazňuje anonymné sarkastické poznámky zaznievajúce z temna publika. Na druhej strane, zachytáva opustenosť Kinského- Krista, zahnaného davom “do kúta”, stojaceho na pódiu s blčiacim pohľadom, úplne hnevom paralyzovaného dianím okolia.

[Kinski-Kristus]: Kto z vás nemá len veľkú hubu, ale naozaj je bez hriechu, nech hodí prvý kameňom !

Žiaľ, nevyšlo mu *to...* dielo sa autorovi vymklo z rúk; Čia to bola vina? Kinského? Publika? Doby? Isté je však, že Kinského identifikácia s Kristom pritiahla viac pozornosti ako obsah jeho “posolstva”. Ľudia mu začali otvorene nadávať a on im to vracal rovnakou mincou. Niekoľkokrát v zlosti opustil pódium, aby sa vrátil a s vlastnou chorelickou naturelou sa opäť prel s davom... Kinského Kristus odmieta byť pokorným trpiteľom, stáva sa obrazom rozhnevaného Krista s bičom v Chráme, ktorý ostrým jazykom a pohľadom nemilosrdne šľahá po tvárach reptajúcich... Ecce homo...

Na pódium vystúpi jeden z divákov a stojac vedľa Kinského povie smerom k obecnstvu: “Nie som nejaký veľký rečník a možno niektorí z vás hľadajú Krista. Ale nemyslím si, že je ním on [Kinski]. Pokiaľ viem, Ježiš Kristus bol trpezlivý. Ak mu ľudia protirečili, pokúšal sa ich presvedčiť. Nevravel: “Držte hubu!” Na to Kinski vezme mikrofón a s hnevom kričí smerom k odchádzajúcemu divákovi: “Nie, vravel: “Držte huby!”. Vzal bič a udel ich do tváre! To je to, čo urobil! Ty sprosté prasa!”

Nakoniec, o druhej nadržanom, frustráciou a únavou viditeľne poznačený, v tichosti odrecituje svoj poldruha hodinový monológ... už nie na pódiu, ale dolu v hľadisku... v skromnom hlúčkiku okolostojacich divákov, tých, ktorí ešte mali ochotu a trpezlivosť vypočuť si Kinského dielo – v tichosti, bez prerušenia a do konca. Poloprázdna sála Berlínskej Deutschlandhalle však pre tento večer ostáva navždy nemým svedkom zlyhania Kinského postmodernej vízie “dobrej zvesti”. K reflexii nad týmto fiaskom sa Kinski neskôr vrátil vo svojich pamätiach, s trpkou poznámkou: „Je to ako pred 2000 rokmi. Táto zberba je horšia ako farizeji. Tí nechali Ježiša aspoň dohovoriť, pred tým, ako ho priklincovali na kríž.“

“Prečo bola práve táto vec pre mňa taká významná? Lebo mala aspekty diela, o ktorom vie iba zopár ľudí. Táto performance nebola nikdy prezentovaná v žiadnej galérii. Svet je zrejme plný vecí, ktoré v galérii neboli a teda nie sú všeobecne vnímané ako *umenie*. Akoby až/ iba vystavenie v galérii definovalo a potvrdzovalo mienku, že to, čo je v nej prezentované je naozaj *umením*.

Kinski písal text k tomuto vystúpeniu niekoľko rokov a potom mu to celé v jeden jediný večer padlo. Bolo to preňho nepredstaviteľné a nečakané fiasko. Táto Kinského performance bola navonok nepodarená, no zároveň má v sebe (aj po rokoch) strašnú silu a energiu. A mňa zaujalo práve to, že mu *to* nevyšlo, že *to* zlyhalo. V tomto vidím niečo príbuzné a blízke mojej osobe a tvorbe. Neustále hľadám, pochybujem, oponujem si. *NIE ÁNO NIE*. Príde mi to presne tak, ako keď sa snažím svojou tvorbou k niečomu dopátrať. Začnem na čomsi intenzívne pracovať, mením to doslova do poslednej chvíle a predsa mi *to* nemusí vyjsť, splniť moje predstavy či očakávania. Prehodnocujem to tak dlho, až sa daná vec rozpadne.“

Nakoniec, použitie *koláže* s tvárou Kinského možno v kontexte samotnej výstavy vnímať ako akýsi *obraz v obraze*, ktorý sa vzpiera možnosti vymedziť hranice interpretácií. Dekonstrukcia v procese konštrukcie (identity). *Ja je niekto iný*. Kinski s tvárou Krista Spasiteľa, Demeter s tvárou Kinského. Obraz... Performance... Divadlo... – tak prečo si nenasadiť masku? *NIE-Kinski-ÁNO-Kinski-NIE*.

M.D.